

Synd er uvitenhet

Søren Kierkegaard var nok glad i Sokrates. Men forestillingen om at «den som har rett innsikt også vil gjøre det riktige», ble for mye for Søren i København.

Lars Nilsen er programleder i Studio Sokrates og skriver om sine kommende programmer og filosofiske undringer på Salongen.

Sygdommen til Døden

Det er jo noe paradoksalt med Sokrates slik vi lærer ham å kjenne. På den ene siden insisterer han på at han intet vet. På den andre framholder han med patos at det er den som vet som må være i handlingens sentrum.

I Platons dialoger kan man godt si at Sokrates er i «handlingens sentrum». Samtidig som han uavlatelig maser om at han «intet vet». Det er lett å skjønne at Aristofanes, som var en kjenning av Sokrates i Athen, tok en «storbynatt» og fikk athenerne til å hånflire av Sokrates, der han framstår som komplett idiot i Aristofanes komedie *Skyene*.

Skyene

Strepsiades sender sønnen sin Feidippides til «Klekkeriet», der Sokrates sitter i en kurv oppe i lufta. Strepsiades vil at gutten skal lære å argumentere av filosofen, slik at han kan argumentere seg unna en spillgjeld han har pådratt seg.

Etter en tid i Klekkeriet får Feidippides beskjed om at han må betale tilbake med samme mynt alt han har fått av sin far gjennom årenes løp. Feidippides drar hjem og svinebanker faren sin så fjøra fyker

Sokrates med det Christelige in mente

Kierkegaard vil ikke hive den sokratiske uvitenhet over bord. «Men hvor mange er i stand til, i kun én måned – å uttrykke uvitenhet om alt?» spør han. Problemet for Søren Kierkegaard er at den sokratiske betydningen av uvitenhet trenger en nærmere forklaring:

Selv om Synd er Uvitenhet (eller kanskje hva Kristendommen vil kalle dumhet) så må man tenke over hvorvidt Uvitenheten er det samme som 'tilstanden til en som ikke vet, og heller ikke har kunnet vite om Sannheten'. Eller er Uvitenheten frembrakt – altså oppstått etter at personen har fått nyss om Sannheten?

Her leser jeg Kierkegaard som om han sikter til personer som har erkjent et eller annet om sannhet og nødvendighet – men avviser erkjennelsen. Kanskje fordi den er ubehagelig, besværlig, umoderne eller for kostbar. Isteden påberoper han seg tvil og uvitenhet.

Fordunkling av Erkjendelsen:

Tidligere direktør i Datatilsynet Georg Apenes fikk spørsmål av en journalist om nordmenns noe naive bruk av internett: «Hvor naive mener du nordmenn kan bli i sin bruk av internett?» Apenes: «Det finnes ingen nedre grense!» I dette stykke ligner Apenes og Kierkegaard på hverandre.

Uvitenheten må «stikke i den Virksomhet i Mennesket, ved hvilken han har arbeidet på at fordunkle sin Erkjendelse. Men også dette antaget, kommer denne hardnakkede og meget seiglivede Mislighet igjen, idet spørsmålet bliver, om Mennesket da i det Øieblik, han begynte på at fordunkle sin Erkjendelse, er sig dette tydelig bevisst.

Er han sig dette ikke tydeligt bevisst, så er jo Erkjendelsen allerede noget fordunklet, før end han begynte derpå. [...] Antages derimot, at han, da han begynte at fordunkle Erkjendelsen, er sig dette tydeligt bevisst, så ligger jo Synden ikke i Erkjendelsen, men i Viljen».

(Kilde: Søren Kierkegaard, *Sygdommen til Døden*. «Andet kapittel: Den sokratiske definition af Synd».)

Docta Ignorantia

Sokrates uavlatelige insistering på at han ikke vet noe, «Doktrinen om Uvitenhet», leser Kierkegaard som et spørsmål om vilje. Å la Paulus: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg».

Når det gjelder den eksistensielle siden av disse sakene, disse spørsmålene, legger jeg merke til Kierkegaards antakelse om «den Virksomhet i Mennesket, hvorved det arbeides på at fordunkle egen Erkjennelse». Det forekommer meg at Kierkegaard sikter til et «eksistensial» eller til et forhold som hører mennesket, og bare mennesket, til: At vi (av og til) utvikler «kunsten å ikke ta ansvar» med stor virtuositet. Vi «fordunkler vår Erkjendelse» med Vilje.

Om Søren Kierkegaard og Thad Jones

Interesserte kan høre Studio Sokrates – radioversjonen. Bare klikk på ukens overskrift: [Synd er uvitenhet](#)